

**POTROŠNJA VETERINARSKIH LJEKOVA
UPOREDNA ANALIZA ZA PERIOD
2020-2024. GODINE**

Podgorica, 2025. godine

Uporedna analiza obrađenih finansijskih podataka o potrošnji veterinarskih lijekova za period 2020-2024. godine izvršena je na osnovu prikupljenih izvještaja o prodaji veterinarskih lijekova dobijenih od registrovanih veletrgovlja za promet na veliko veterinarskim lijekovima u Crnoj Gori.

Analiza potrošnje veterinarskih lijekova izvršena je po ATCvet grupama i po internacionalnim nezaštićenim nazivima (INN).

Anatomsko-terapijsko-hemijska klasifikacija veterinarskih lijekova (ATCvet)

ATC sistem je sistem klasifikacije koji lijekove dijeli u grupe prema organskim sistemima, terapijskoj indikaciji i hemijskoj strukturi, po čemu je ovaj sistem i dobio naziv ATC ili ATCvet (*Anatomical Therapeutic Chemical – Anatomsko-terapijsko-hemijski*) klasifikacioni sistem za lijekove u humanoj, odnosno veterinarskoj medicini.

ATCvet sistem klasifikacije za veterinarske lijekove (<https://www.whooc.no/atcvet/>) zasnovan je na istim principima kao i sistem ATC za supstance koje se koriste u humanoj medicini, a ATCvet kod se kreira postavljanjem slova Q ispred ATC koda. U pojedinim slučajevima kreirani su posebni ATCvet kodovi, npr. Antibakterijski lijekovi za intramamarnu primjenu (QJ51) i Imunološki lijekovi (QI).

U sistemima ATC i ATCvet, preparati su podijeljeni u grupe prema njihovoj terapijskoj primjeni. U ATCvet sistemu prvi nivo podjele izvršen je u 15 *anatomskih grupa* prema glavnoj terapijskoj primjeni:

1. nivo klasifikacije – Anatomske grupe:

QA – Digestivni trakt i metabolizam

QB – Krv i krvotvorni organi

QC – Kardiovaskularni sistem

QD – Dermatološki lijekovi

QG – Genitourinarni sistem i polni hormoni

QH – Hormoni za sistemsku primjenu, izuzev polnih hormona i insulina

QI – Imunološki preparati

QJ – Antiinfektivni lijekovi za sistemsku primjenu

QL – Antineoplastici i imunomodulatori

QM – Mišićno-kostni sistem

QN – Nervni sistem

QP – Antiparazitici, insekticidi i repelenti

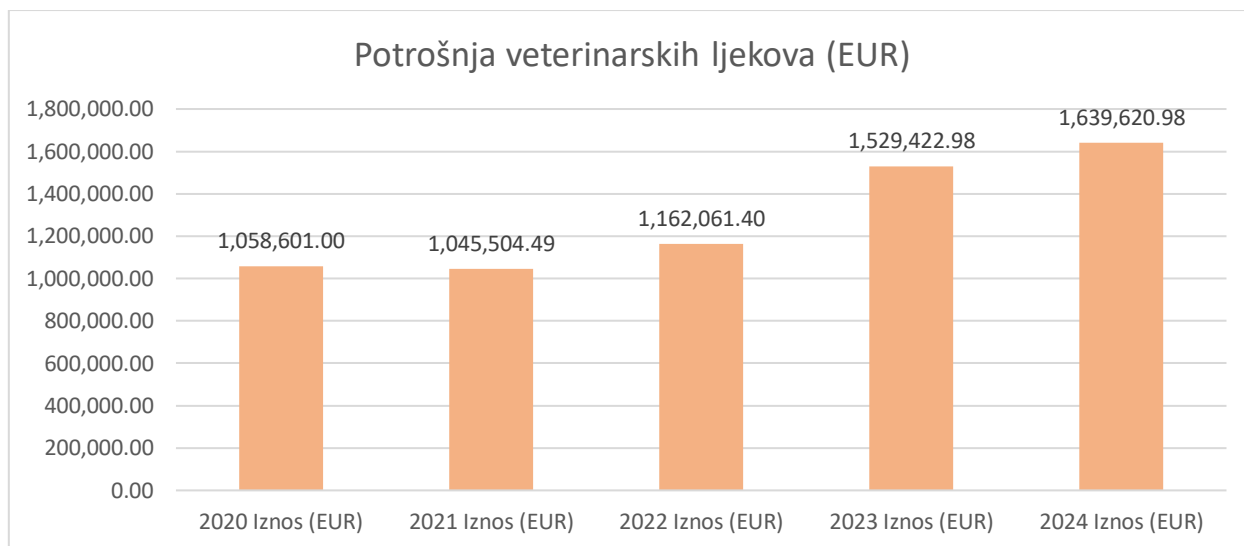
QR – Respiratorni sistem

QS – Senzorni organi

QV – Ostalo

Ukupna potrošnja veterinarskih lijekova u Crnoj Gori, finansijski izražena u eurima, u periodu 2020-2024. godine

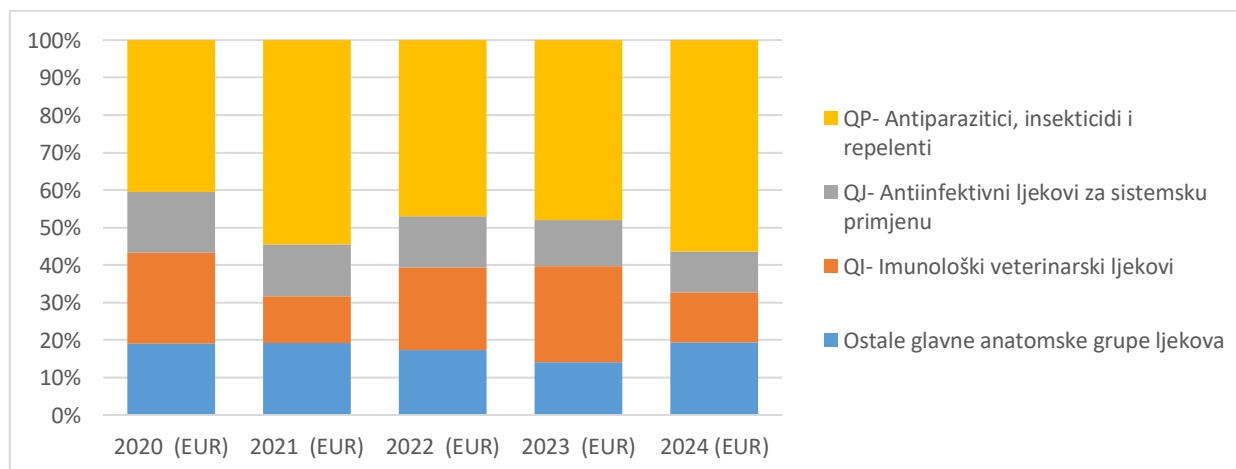
Na osnovu dostavljenih izvještaja o prodaji veterinarskih lijekova u Crnoj Gori, evidentno je da je potrošnja veterinarskih lijekova u posljednje dvije godine znatno porasla. U 2024. godini potrošnja veterinarskih lijekova je porasla za oko 7% u odnosu na prethodnu godinu i za oko 41% u odnosu na 2022. godinu. Na grafikonu 1 prikazana je potrošnja veterinarskih lijekova, izražena finansijski, za period 2020-2024. godine.

Grafikon 1. Ukupna potrošnja veterinarskih lijekova, izražena u EUR (€), za period 2020-2024. godine

Analizom izdvojenih finansijskih sredstava za lijekove pojedinih anatomskih grupa vidi se da su na porast potrošnje veterinarskih lijekova u 2024. godini najveći uticaj imala izdvajanja za antiparazitike, insekticide i repelente, za koje je utrošeno četiri puta više sredstava nego za imunološke preparate, koji su na drugom mjestu po potrošnji.

Anatomske grupe lijekova sa najvećim procentualnim udjelom u godišnjoj potrošnji u periodu 2020-2024. godine (grupe QP, QJ i QI) i svih ostalih grupa veterinarskih lijekova zajedno prikazane su na grafikonu 2.

Grafikon 2. Procentualni udio tri anatomske grupe sa najvećim udjelom u potrošnji i svih ostalih veterinarskih lijekova, uporedni prikaz za period 2020-2024. godine

U ovom petogodišnjem izvještaju zapaža se pad u ukupnoj potrošnji u 2021. godini, a zatim slijedi porast. Poređenja radi, potrošnja u 2024. u odnosu na 2020. je porasla za oko 55%, u odnosu na 2021. godinu za oko 57%, i već pomenuto, u odnosu na 2022. godinu za oko 41%, i u odnosu na 2023. godinu za oko 7%.

Svih ovih godina je najveća potrošnja bila iz grupe antiparazitika, insekticida i repelenata.

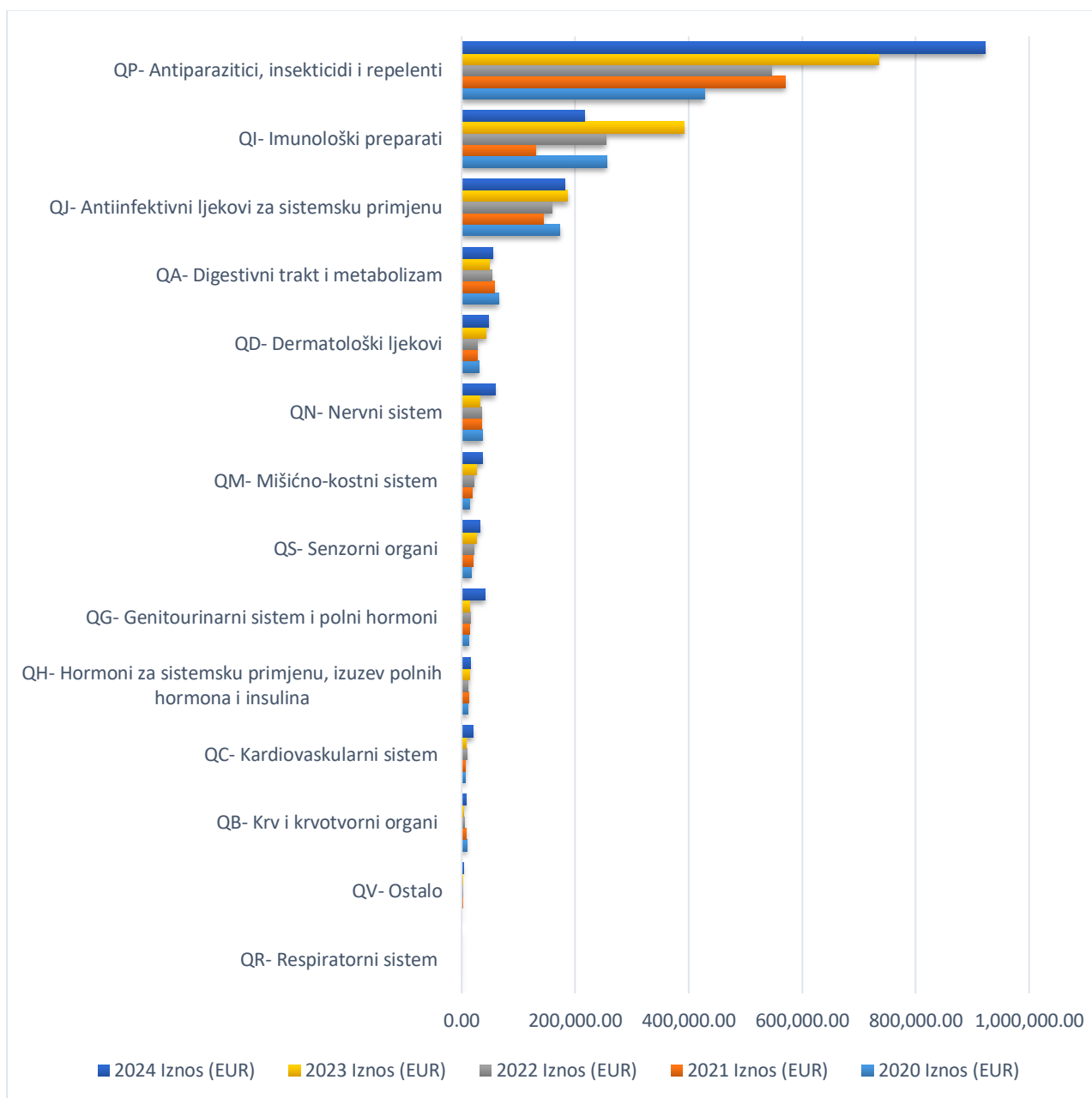
U 2023. godini može se uočiti povećanje potrošnje antiinfektivnih lijekova za sistemsku primjenu u odnosu na prethodne četiri godine, dok u 2024. slijedi neznatan pad u potrošnji.

Uporedni prikaz potrošnje veterinarskih lijekova po anatomskim grupama, izraženo finansijski, dat je u tabeli 1.

Tabela 1. Potrošnja po anatomskim grupama, finansijski pregled, za period 2020-2024. godine

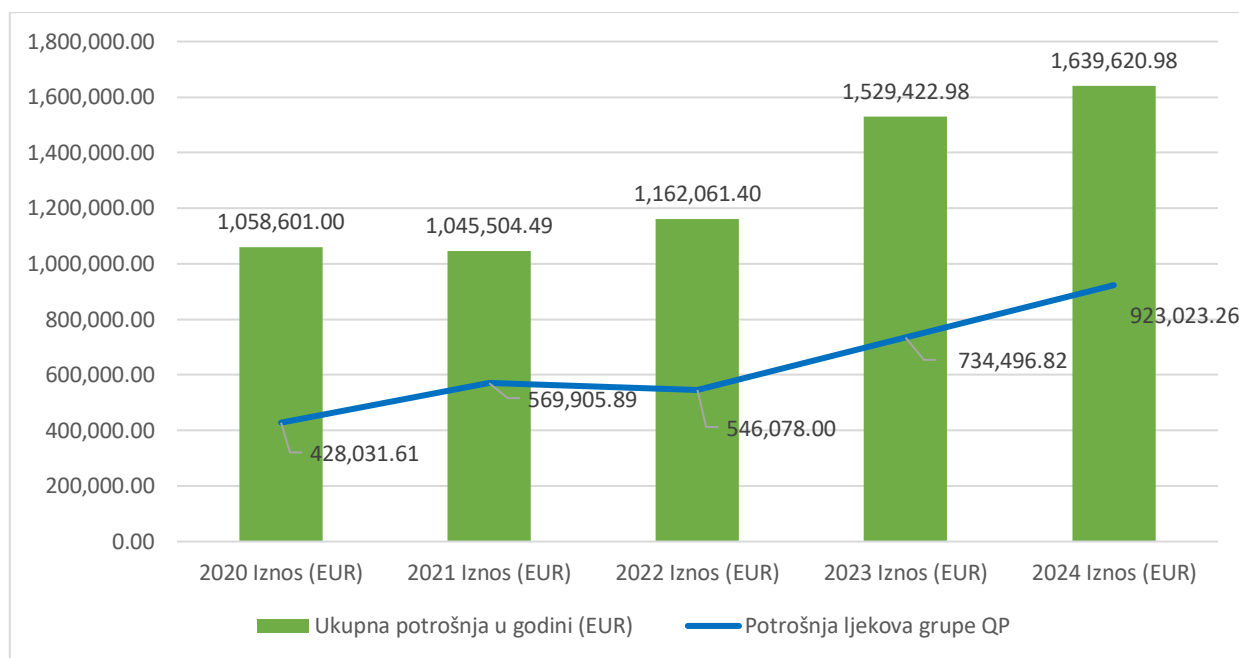
ATC vet	Glavna ATCvet grupa	2020 (EUR)	2021 (EUR)	2022 (EUR)	2023 (EUR)	2024 (EUR)
QA	Digestivni trakt i metabolizam	64.715,14	57.580,17	53.113,28	48.115,14	54.910,86
QB	Krv i krvotvorni organi	8.958,50	7.449,92	4.600,00	3.904,84	7.689,00
QC	Kardiovaskularni sistem	6.185,23	6.810,36	9.798,78	7.650,08	20.115,88
QD	Dermatološki lijekovi	30.035,15	27.247,79	27.187,63	42.380,85	47.951,19
QG	Genitourinarni sistem i polni hormoni	12.617,52	13.454,95	15.053,06	14.697,71	40.647,43
QH	Hormoni za sistemsku primjenu, izuzev polnih hormona i insulina	10.997,37	13.197,78	11.743,77	13.940,02	15.299,9
QI	Imunološki preparati	255.644,51	130.442,85	254.516,60	391.778,60	217.043,55
QJ	Antiinfektivni lijekovi za sistemsku primjenu	173.246,99	144.697,57	159.179,55	186.657,75	181.635,56
QM	Mišićno-kostni sistem	14.546,28	18.563,51	22.159,70	26.591,66	36.218,61
QN	Nervni sistem	36.055,44	34.561,53	34.716,41	32.222,13	59.078,37
QP	Antiparazitici, insekticidi i repelenti	428.031,61	569.905,89	546.078,00	734.496,82	923.023,26
QR	Respiratorni sistem	64,24	8,03	80,30	7,50	75,81
QS	Senzorni organi	16.644,26	20.234,66	22.003,77	25.602,90	32.823,26
QV	Ostali veterinarski lijekovi	858,76	1.349,48	1.830,55	1.376,98	3.108,3
Ukupno:		1.058.601,00	1.045.504,49	1.162.061,40	1.529.422,98	1.639.620,98

Prikaz podataka iz tabele 1, dat je na grafikonu 3.

Grafikon 3. Potrošnja po anatomskim grupama, finansijski pregled, za period 2020-2024. godine

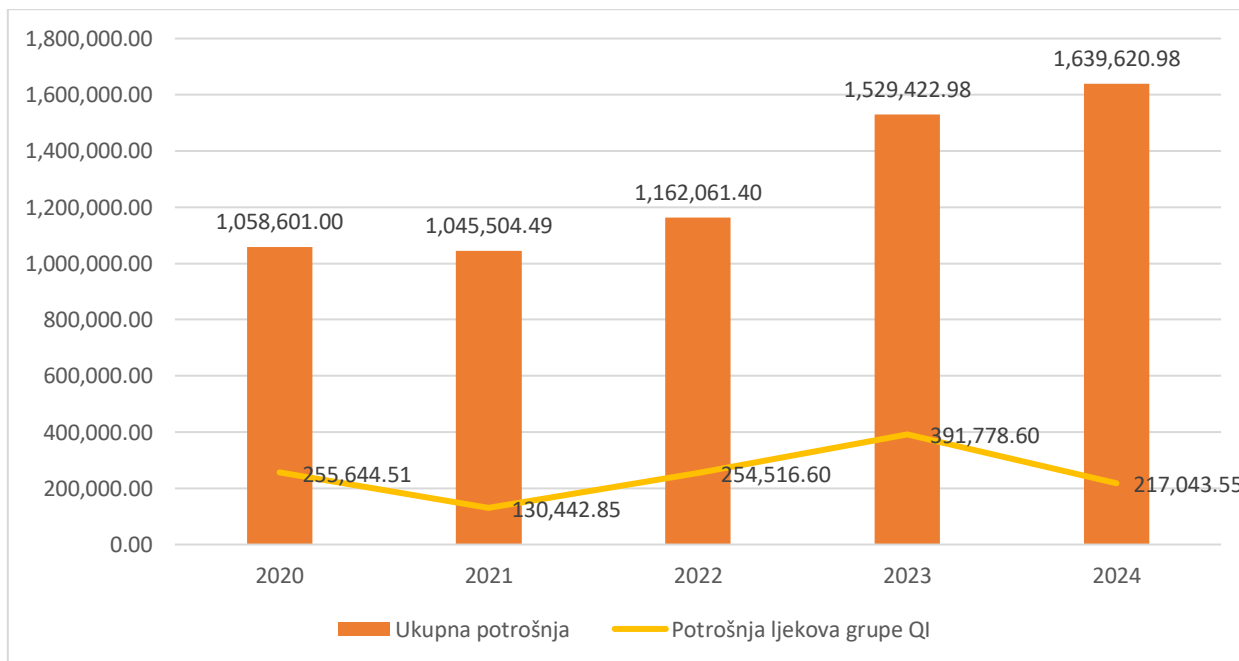
Finansijsko izdvajanje za lijekove iz grupe QP – antiparazitici, insekticidi i repelenti je kontinuirano raslo, pa su finansijska izdvajanja za lijekove ove grupe porasla sa 40 % u 2021. godini na oko 56% od ukupno izdvojenih sredstava za veterinarske lijekove u 2024. godini, što je prikazano na grafikonu 4.

Grafikon 4. Potrošnja lijekova grupe QP – Antiparazitici, insekticidi i repelenti u odnosu na ukupnu godišnju potrošnju lijekova u periodu 2020-2024. godine, finansijski pregled (EUR)

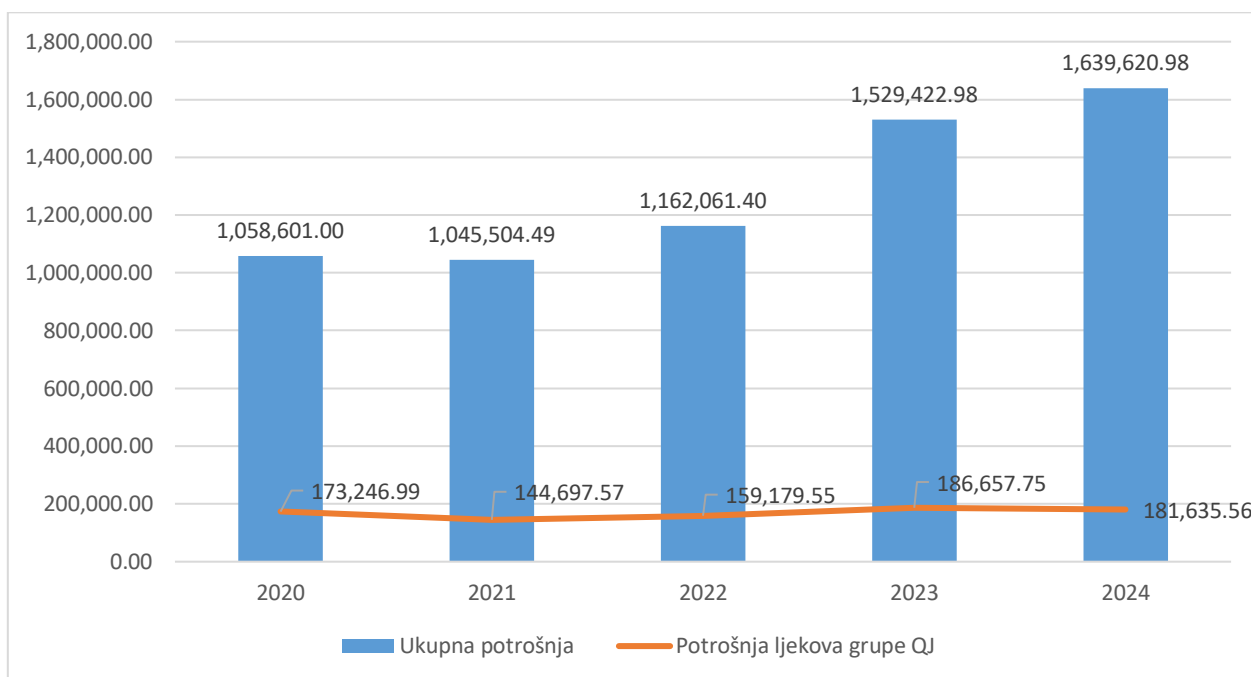
Potrošnja imunoloških veterinarskih lijekova u ovom petogodišnjem izvještajnom periodu bila je najveća u 2023. godini, sa udjelom od 26% u odnosu na ukupnu potrošnju veterinarskih lijekova u toj godini, i bila je za oko 54% veća u odnosu na 2022. godinu. U 2024. godini je zabilježen pad u potrošnji iz ove grupe lijekova, sa udjelom od 13% u odnosu na ukupnu potrošnju veterinarskih lijekova u toj godini.

Izdvajanje za imunološke veterinarske lijekove u odnosu na ukupnu potrošnju veterinarskih lijekova za period 2020-2024. godine prikazano je na grafikonu 5.

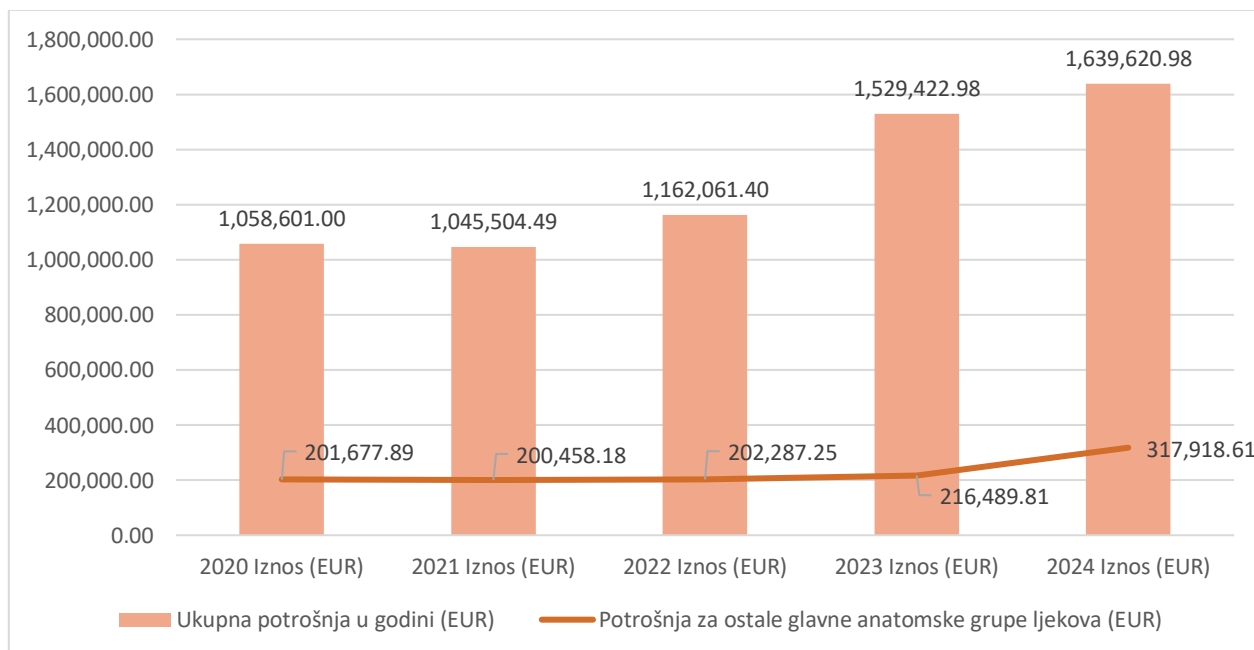
Grafikon 5. Potrošnja lijekova grupe QI – Imunološki lijekovi u odnosu na ukupnu godišnju potrošnju lijekova u periodu 2020-2024. godine, finansijski pregled (EUR)

U 2024. godini može se uočiti neznatno smanjenje potrošnje antiinfektivnih lijekova za sistemsku primjenu u odnosu na prethodnu, 2023. godinu. Ova grupa se i dalje nalazi na trećem mjestu po izdvojenim sredstvima. Kako se može vidjeti na grafikonu 6, nije bilo značajnih oscilacija u izdvojenim finansijskim sredstvima za ovu grupu lijekova.

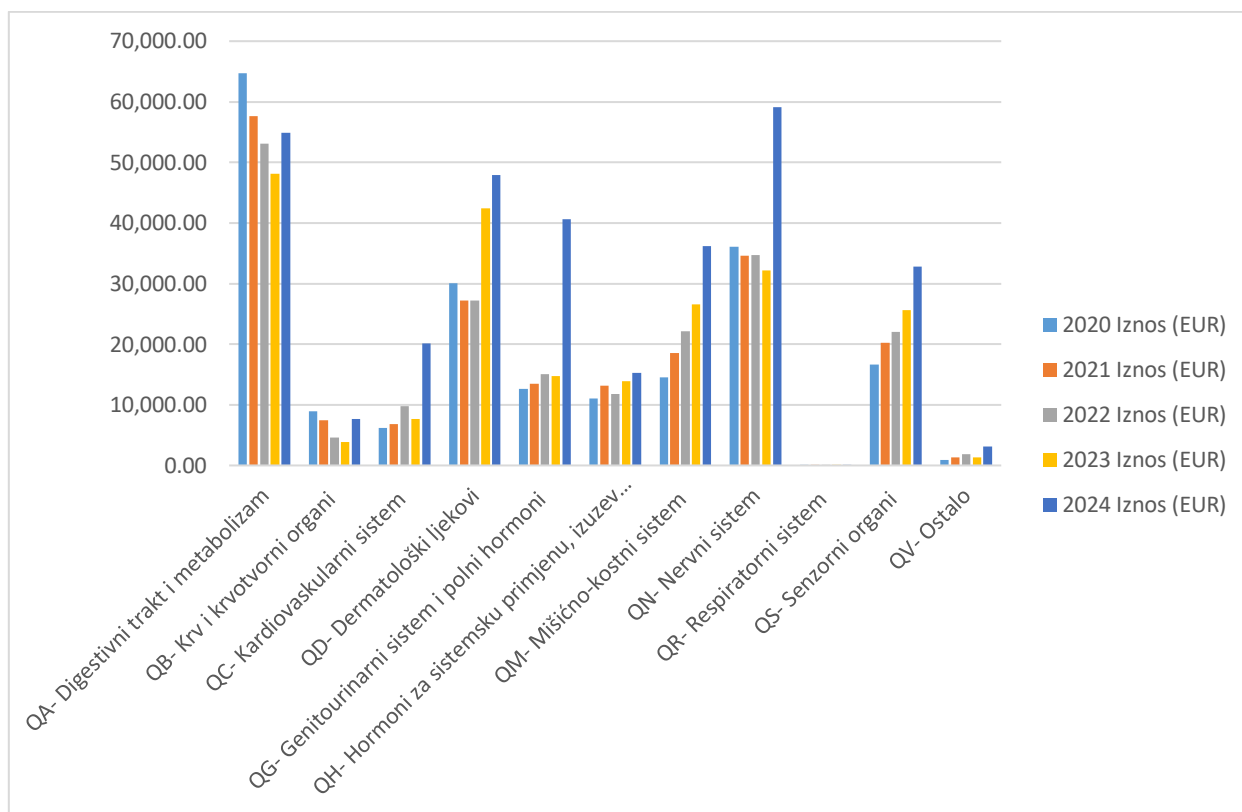
Grafikon 6. Potrošnja lijekova grupe QJ – Antiinfektivni lijekovi za sistemsku primjenu u odnosu na ukupnu godišnju potrošnju lijekova u periodu 2020-2024. godine, finansijski pregled (EUR)

Izdvojena finansijska sredstva za veterinarske lijekove svih ostalih anatomskih grupa prikazana je na grafikonu 7.

Grafikon 7. Potrošnja lijekova ostalih anatomskih grupa u odnosu na ukupnu godišnju potrošnju lijekova u periodu 2020-2024. godine, finansijski pregled (EUR)

Na grafikonu 8 dat je prikaz izdvojenih finansijskih sredstava za sve anatomske grupe pojedinačno, izuzev lijekova iz grupe QP- Antiparazitici, insekticidi i repelenti, QI- Imunološki veterinarski lijekovi i grupe QJ- Antiinfektivni lijekovi za sistemsku primjenu. Zapaža se da je rasla prodaja lijekova gotovo svih ostalih anatomskih grupa, među kojima najviše lijekova grupe QG (genitourinarni sistem i polni hormoni), grupe QC (lijekova za kardiovaskularni sistem) i QN (lijekova koji djeluju na nervni sistem).

Grafikon 8. Izdvojena finansijska sredstva za lijekove svih ostalih anatomskih grupa (osim lijekova grupe QI, QJ i QP) u u periodu 2020-2024. godine

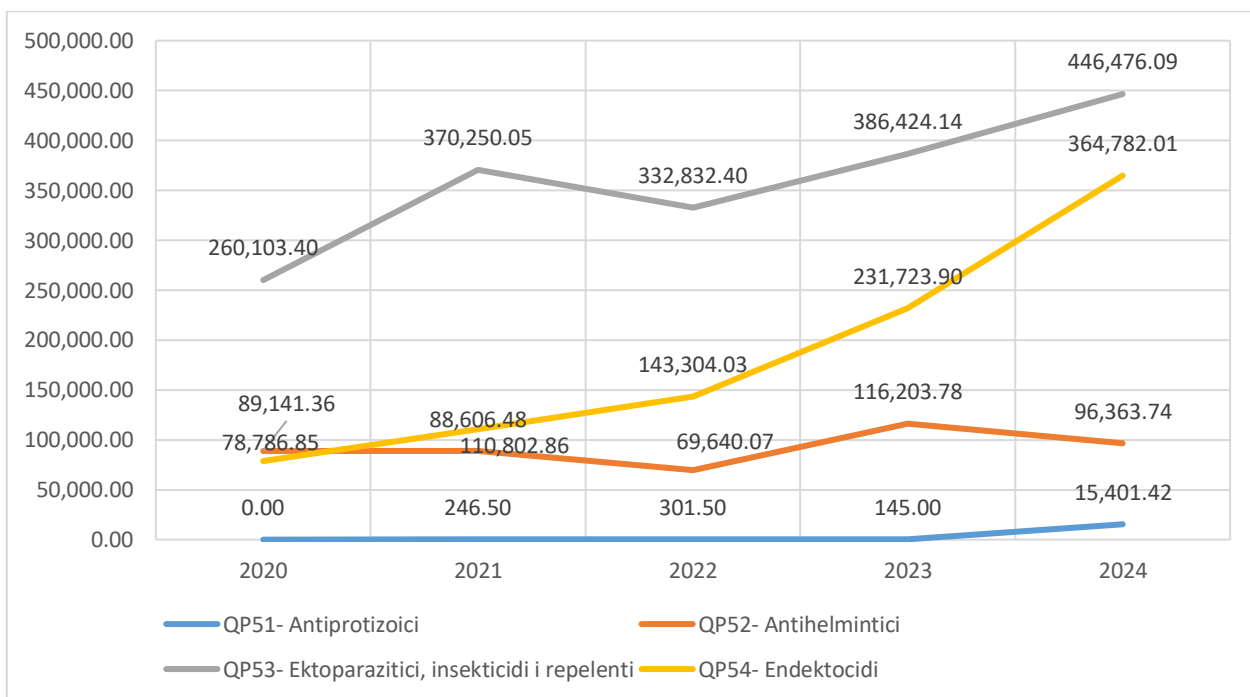
S obzirom na to da se potrošnja imunoloških lijekova može razmatrati i analizirati samo u korelaciji sa mjerama zdravstvene zaštite životinja, u daljem tekstu će biti prikazani detaljniji podaci o potrošnji veterinarskih lijekova preostale dvije grupe veterinarskih lijekova za koje je izdvojeno najviše sredstava u periodu 2020-2024. godine: terapijske grupe QP – antiparazitici, insekticidi i repelenti i QJ – antiinfektivni lijekovi za sistemsku primjenu.

Potrošnja veterinarskih lijekova ATCvet grupe QP – antiparazitici, insekticidi i repelenti, finansijski izražena u EUR (€), u periodu 2020-2024. godine

U okviru anatomske grupe QP – antiparazitici, insekticidi i repelenti, veterinarski lijekovi su razvrstani u 4 glavne terapijske grupe:

- QP51 – Antiprotozoici
- QP52 – Antihelmintici
- QP53 – Ektoparazitici, insekticidi i repelenti
- QP54 – Endektocidi

Prikaz potrošnje veterinarskih lijekova anatomske grupe QP – antiparazitici, insekticidi i repelenti u odnosu na glavne terapijske grupe, u periodu 2020-2024. godine, izraženo u EUR (€) dat je na grafikonu 9.

Grafikon 9. Uporedni prikaz potrošnje lijekova glavnih terapijskih grupa u okviru anatomske grupe QP – Antiparazitici, insekticidi i repelenti u periodu 2020-2024. godine, finansijski pregled (EUR)

Tokom perioda 2020-2024. godine najveća je bila potrošnja lijekova terapijske grupe QP53 – ektoparazitici, insekticidi i repelenti, sa dostignutim maksimumom prodaje u 2024. godini. Potrošnja endektocida je takođe kontinuirano rasla sa znatnim porastom u 2024. godini, dok su se finansijska sredstva izdvojena za antihelmintike smanjivala do 2022. godine, 2023. je zabilježen znatan porast u potrošnji u odnosu na prethodne godine, a u 2024. ponovo slijedi pad u potrošnji za oko 20% u odnosu na 2023. godinu.

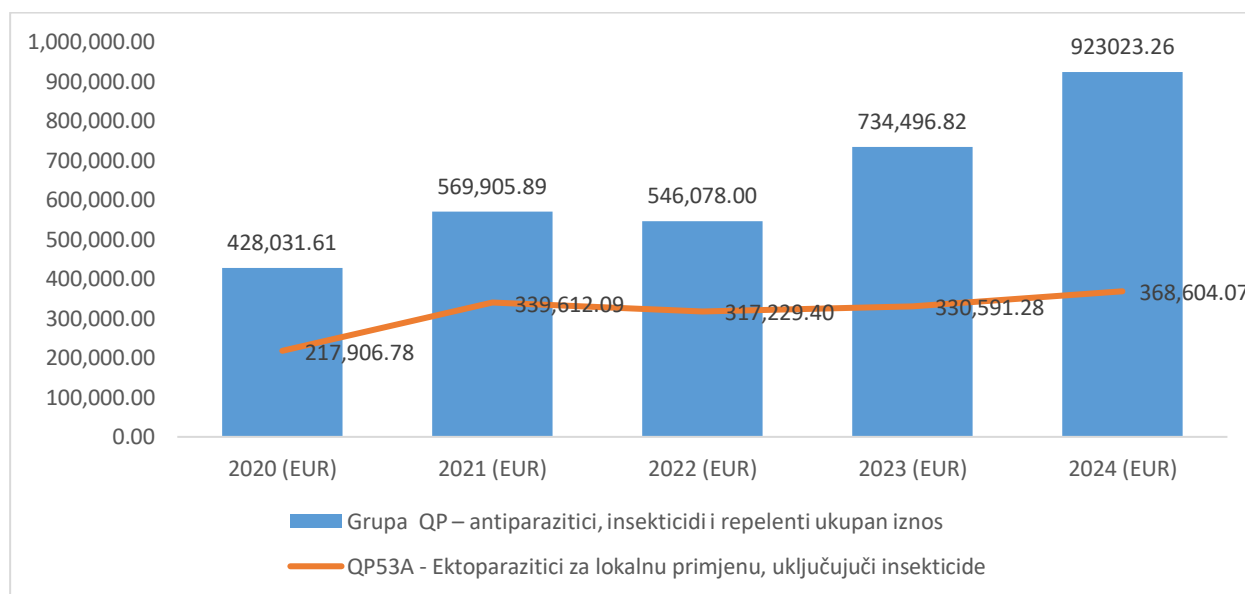
U tabeli 2 prikazano je finansijsko izdvajanje za pojedine terapijsko-farmakološke podgrupe lijekova iz grupe QP.

Tabela 2. Potrošnja prema pojedinim terapijsko-farmakološkim podgrupama veterinarskih lijekova anatomske grupe QP – Antiparazitici, insekticidi i repelenti, finansijski pregled za period 2020-2024. godine

ATCvet	Terapijsko-farmakološka podgrupa	2020 (EUR)	2021 (EUR)	2022 (EUR)	2023 (EUR)	2024 (EUR)
QP53A	Ektoparazitici za lokalnu primjenu, uključujući insekticide	217.906,78	339.612,09	317.229,40	330.591,28	368.604,07
QP54A	Makrociklični laktoni	78.786,85	110.802,86	143.304,03	231.723,90	364.782,01
QP52A	Antihelmintici	89.141,36	88.606,48	69.640,07	116.203,78	96.363,74
QP53B	Ektoparazitici za sistemsku primjenu	42.196,62	30.637,96	15.603,00	55.832,86	77.872,02
QP51A	Ljekovi protiv bolesti izazvanih protozoama	0,00	246,50	301,50	145,00	15.401,42

Radi detaljnijeg prikaza, lijekovi terapijske grupe QP53 – ektoparazitici, insekticidi i repelenti su u tabeli 2 razvrstani na dvije podgrupe:

- QP53A – Ektoparazitici za lokalnu primjenu, uključujući insekticide
- QP53B – Ektoparazitici za sistemsku primjenu

Grafikon 10. Potrošnja lijekova iz grupe ektoparazitika za lokalnu primjenu u odnosu na ukupnu potrošnju antiparazitika u periodu 2020-2024. godine, finansijski pregled (EUR)

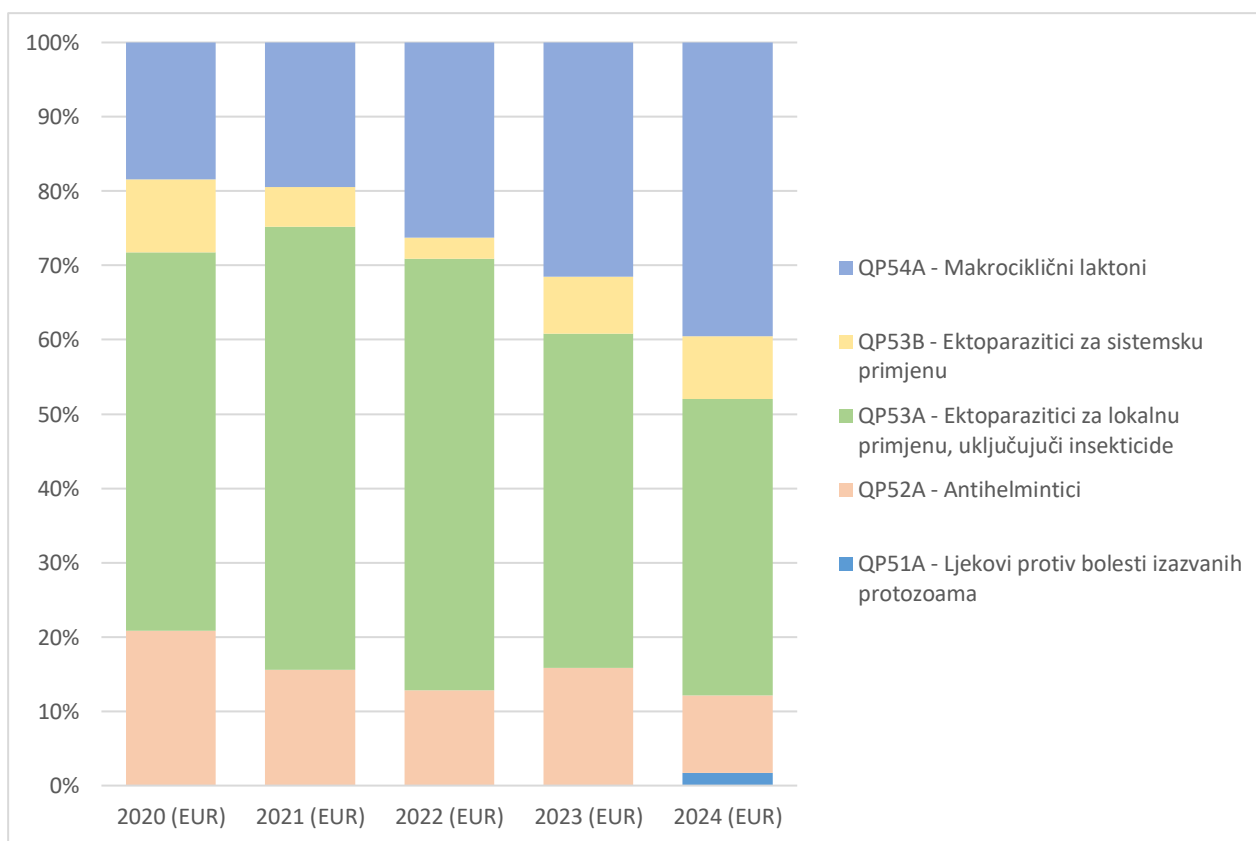
U okviru ove terapijske grupe najveća sredstva su izdvojena za veterinarske lijekove iz podgrupe QP53A, među kojima najviše za lijekove podgrupe piretrini i piretroidi, a znatno manje za lijekove podgrupe ostalih ektoparazitika za lokalnu primjenu i lijekove koji sadrže

organofosforna jedinjenja. Udio ove podgrupe je bio oko 50% od ukupne prodaje lijekova QP grupe u 2020. godini, oko 60% u 2021. i 2022. godini, oko 45% u 2023. i oko 40% u 2024. godini, s tim da treba uzeti u obzir da je ukupna potrošnja lijekova iz QP grupe znatno porasla (grafikon 10).

Dalje, može se uočiti da je u periodu od 2020-2024. godine raslo finansijsko izdvajanje za lijekove iz grupe endektocida – makrocikličnih laktona: milbemicina i avermektina, koja je u 2024. godini povećana za oko 360% u odnosu na 2020. godinu.

Finansijsko izdvajanje za ektoparazitike za sistemsku primjenu i antihelmintike je bilo u opadanju do 2022. godine, 2023. je zabilježen porast u potrošnji u odnosu na 2022. godinu za obje grupe, dok je u 2024. godini zabilježen porast potrošnje ektoparazitika za sistemsku primjenu za oko 40%, a pad u potrošnji antihelmintika za oko 20% u odnosu na 2023. godinu.

Procentualni udio lijekova pojedinih terapijsko-farmakoloških podgrupa veterinarskih lijekova u okviru anatomske grupe QP – Antiparazitici, insekticidi i repelenti je pokazan na grafikonu 11.

Grafikon 11. Procentualni udio u potrošnji lijekova grupe QP – Antiparazitici, insekticidi i repelenti u periodu 2020-2024. godine, finansijski pregled (EUR), prikazano po terapijsko-farmakološkim podgrupama

Potrošnja veterinarskih lijekova ATCvet grupe QJ – antiinfektivni lijekovi za sistemsku primjenu, finansijski izražena u EUR (€), u periodu 2020-2024. godine

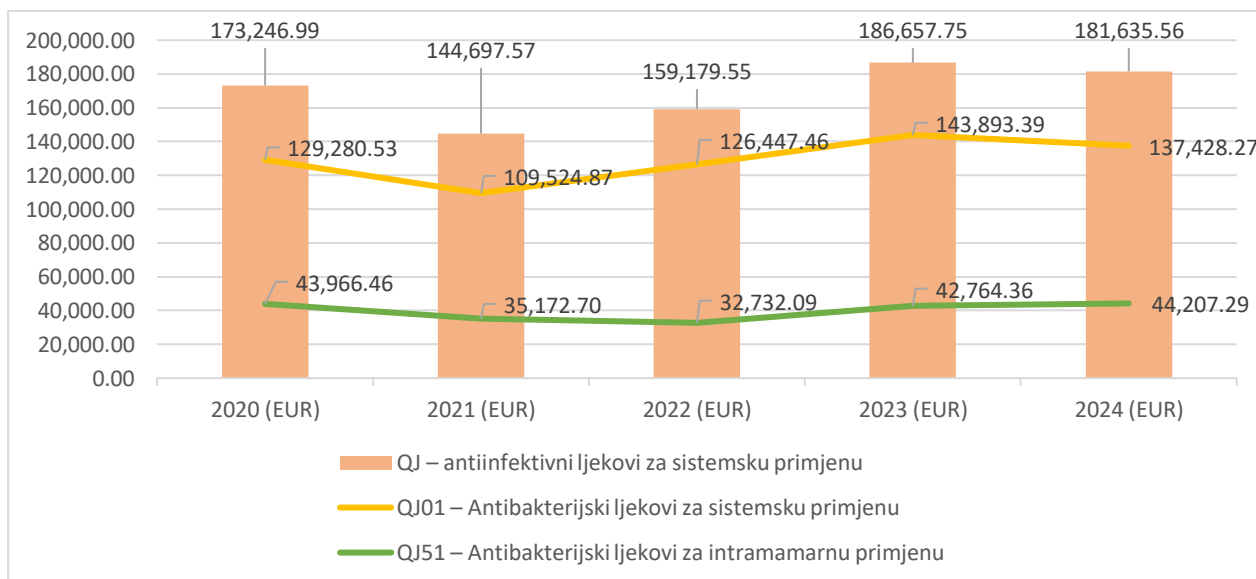
Anatomska grupa QJ – antiinfektivni lijekovi za sistemsku primjenu sadrži sljedeće glavne terapijske grupe:

- **QJ01 – Antibakterijski lijekovi za sistemsku primjenu**
- QJ02 – Antimikotici za sistemsku primjenu
- QJ04 – Antimikobakterijski lijekovi
- QJ05 – Antivirusni lijekovi za sistemsku primjenu
- **QJ51 – Antibakterijski lijekovi za intramamarnu primjenu**
- QJ54 – Antimikobakterijski lijekovi za intramamarnu primjenu

U okviru grupe QJ – antiinfektivni lijekovi za sistemsku primjenu u Crnoj Gori u periodu 2020-2024. godine u prometu su bili lijekovi terapijske grupe QJ01 – antibakterijski lijekovi za sistemsku primjenu i QJ51 – antibakterijski lijekovi za intramamarnu primjenu.

Izveštaji pokazuju da su finansijska izdvajanja za antibakterijske lijekove za intramamarnu primjenu u stalnom opadanju do 2022. godine, dok je u 2023. i 2024. zabilježen porast, ali se procentualni udio izdvajanja za ovu grupu lijekova u okviru anatomske grupe nije značajno mijenjao, i kretao se u rasponu od 21-25%. Izdvajanja za antibakterijske lijekove za sistemsku primjenu su iznosila od 75% u 2020. do 79% u 2022. godini u odnosu na ukupna izdvajanja za ovu anatomsku grupu.

Udio pojedinih terapijskih grupa - QJ01 – Antibakterijski lijekovi za sistemsku primjenu i QJ51 – Antibakterijski lijekovi za intramamarnu primjenu u okviru anatomske grupe QJ – antiinfektivni lijekovi za sistemsku primjenu u periodu 2020-2024. godine je prikazan na grafikonu 12.

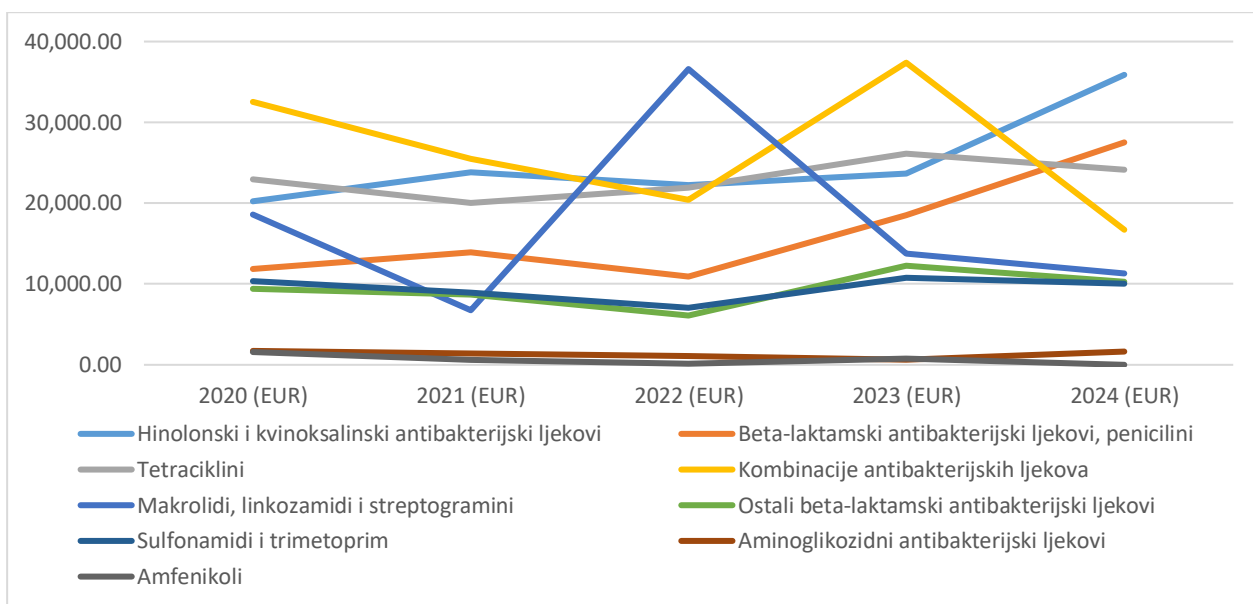
Grafikon 12. Prikaz potrošnje lijekova grupe QJ i udio pojedinih terapijskih grupa- QJ01 – Antibakterijski lijekovi za sistemsku primjenu i QJ51 – Antibakterijski lijekovi za intramamarnu primjenu u periodu 2020-2024. godine, finansijski pregled (EUR)

Detaljniji prikaz potrošnje antibakterijskih lijekova prema terapijsko-farmakološkim podgrupama lijekova dat je u tabeli 3.

Tabela 3. Potrošnja veterinarskih lijekova anatomske grupe QJ – Antiinfektivni lijekovi za sistemsku primjenu, finansijski pregled, za period 2020-2024. godine

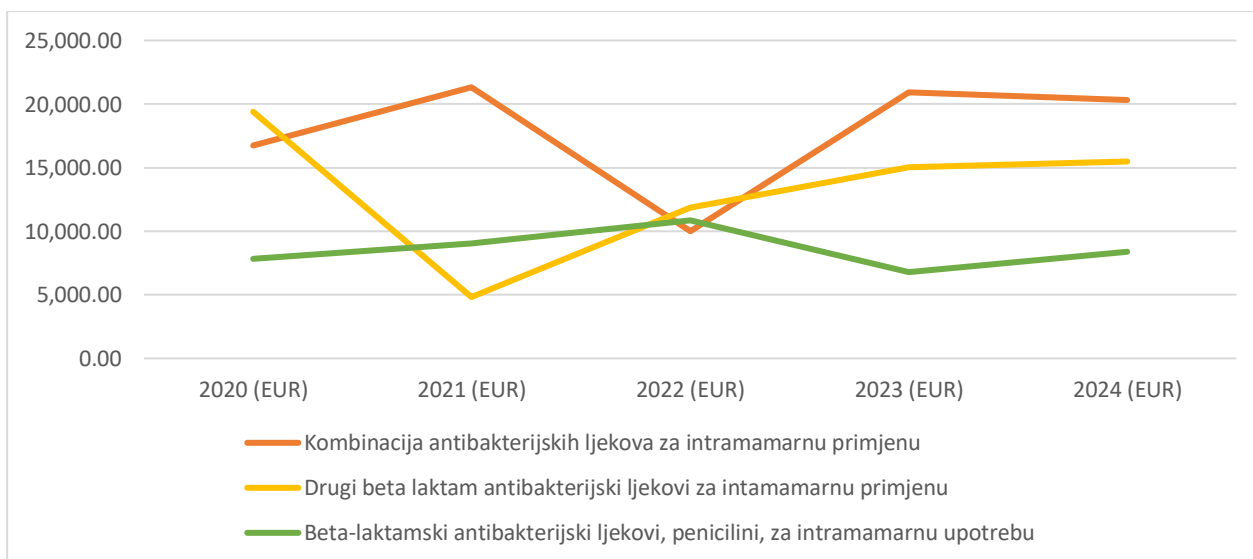
ATC	Terapijsko-farmakološka podgrupa	2020 (EUR)	2021 (EUR)	2022 (EUR)	2023 (EUR)	2024 (EUR)
QJ01A	Tetraciklini	22.940,77	20.027,60	21.921,71	26.126,86	24.107,18
QJ01B	Amfenikoli	1.579,68	607,29	150,00	792,00	0,00
QJ01C	Beta-laktamski antibakterijski lijekovi, penicilini	11.884,15	13.896,09	10.918,80	18.509,74	27.519,11
QJ01D	Ostali beta-laktamski antibakterijski lijekovi	9.420,68	8.653,23	6.095,18	12.261,13	10.256,32
QJ01E	Sulfonamidi i trimetoprim	10.353,60	8.897,44	7.055,35	10.770,44	10.021,98
QJ01F	Makrolidi, linkozamidi i streptogramini	18.630,08	6.750,22	36.596,82	13.731,05	11.319,72
QJ01G	Aminoglikozidni antibakterijski lijekovi	1.723,27	1.384,88	1.050,10	632,00	1.609,40
QJ01M	Hinolonski i kvinoksalinski antibakterijski lijekovi	20.232,84	23.854,66	22.217,00	23.683,80	35.881,49
QJ01R	Kombinacije antibakterijskih lijekova	32.515,46	25.453,46	20.442,50	37.386,37	16.713,07
QJ51C	Beta-laktamski antibakterijski lijekovi, penicilini, za intramamarnu upotrebu	7.821,46	9.026,70	10.853,09	6.784,36	8.375,29
QJ51D	Drugi beta laktamski antibakterijski lijekovi za intamamarnu primjenu	19.393,00	4.824,00	11.880,00	15.044,00	15.496,00
QJ51R	Kombinacija antibakterijskih lijekova za intramamarnu primjenu	16.752,00	21.322,00	9.999,00	20.936,00	20.336,00

U okviru grupe QJ01 –Antibakterijski lijekovi za sistemsku primjenu, u 2024. godini su naprodavaniji bili hinoloni i penicilini čija je prodaja u 2024. godini porasla za 50% u odnosu na 2023. godinu, a slijede tetraciklini, za koje su finansijska izdvajanja u prethodnih 5 godina bila uglavnom ujednačena. Potrošnja kombinacije antibakterijskih lijekova je u 2024. godini smanjena za 55% u odnosu na 2023 godinu. Prikaz potrošnje u okviru grupe QJ01 – Antibakterijski lijekovi za sistemsku primjenu prikazan je na grafikonu 13.

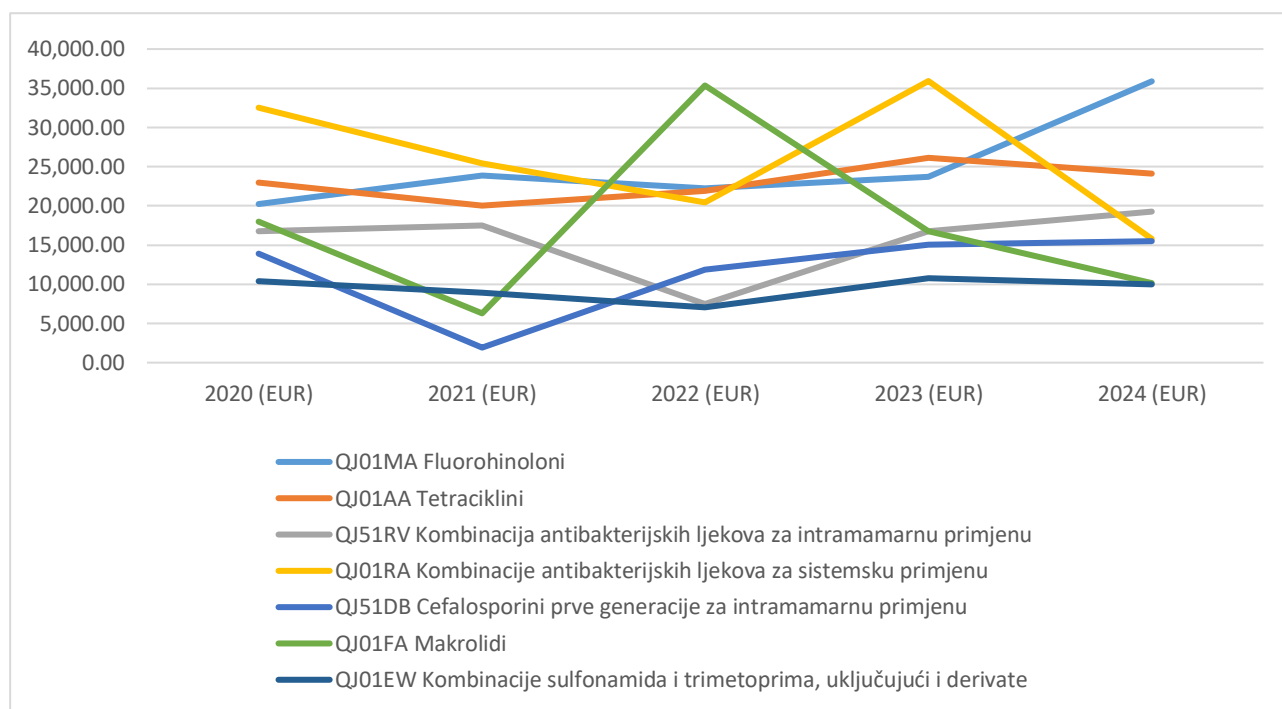
Grafikon 14. Prikaz potrošnje lijekova terapijske grupe QJ01 – Antibakterijski lijekovi za sistemsku primjenu u periodu 2020-2024. godine, finansijski pregled (EUR)

U grupi lijekova za intramamarnu primjenu zapaža se porast potrošnje lijekova iz grupe beta-laktamskih antibakterijskih lijekova, penicilina, za intramamarnu upotrebu do 2022. godine, dok je u 2023. i 2024. potrošnja opala. U 2022. godini se bilježi veliki pad potrošnje lijekova iz grupe: kombinacija antibakterijskih lijekova za intramamarnu primjenu u odnosu na prethodne godine, dok se u 2023. i 2024. godini bilježi značajan porast u odnosu na 2022. godinu.

Grafikon 14. Prikaz potrošnje lijekova terapijske grupe QJ51 – Antibakterijski lijekovi za intramamarnu primjenu u periodu 2020-2024. godine, finansijski pregled (EUR)

Na grafikonu 15 je dat uporedni prikaz najprodavanijih antimikrobnih lijekova u odnosu na farmakološko- hemijske podgrupe u periodu od 2020-2024. godine.

Grafikon 15. Prikaz potrošnje najprodavanijih antimikrobnih lijekova u u periodu 2020-2024. godine, finansijski pregled (EUR)

Analiza i poređenje izvještaja koje sprovodi CInMED o potrošnji veterinarskih lijekova, kao i njihova struktura, ima za cilj ukazivanje na trendove kretanja potrošnje veterinarskih lijekova u prethodnih pet godina u Crnoj Gori.